

Jukebox

Over de bittere noodzaak om voor lege zalen te spelen

een elegie van Bart Meuleman, geschreven naar aanleiding van Het Theatercafé van Het Bordès

het is lange tijd niet goed met ons gegaan.
we waren moe, lusteloos, toch deden we verder.
het maakte ons nog lustelozer.
vaak overwogen we om te stoppen.
vele discussies voerden we daar over.
maar naast de vraag wat we dan moesten doen
heeft onze koppigheid ons daarvan weerhouden.
van de schaarse bezoekers van onze
voorstellingen
-allemaal goede bekenden-
bleven er steeds minder komen.
de trouwsten onder hen kregen op de duur
iets honds in hun blik.
de weerzin om na de voorstelling met hen te
praten werd steeds groter.
waarom zouden we niet stoppen hebben we
onzelf vaak afgevraagd.
om verlost te raken van de troosteloze gezichten
die weer en wind trotseren en de eerste
twee rijen blijven bevolken -meer stoelen
stonden er niet.
waarmee de vraag ontweken werd
waarom stoppen we niet omdat we niets
betekenen.
omdat we de gebaren die we maken en
de woorden die we spreken
alleen maar de leegte insturen.
iedere avond namen we applaus in
ontvangst.
daarna gingen we drinken.
daarna gingen we naar huis.
we werden uitgenodigd voor een debat over
de positie van de kleine theatermaker.
er was geen ziel te bekennen op het debat over
de positie van de kleine theatermaker.
op de vraag hoe we het voor onszelf konden

rechtvaardigen dat we voor lege zalen
speelden moesten we geen antwoord
geven.
we stapten in de auto en reden naar een café.
daarna reden we naar huis.
ondertussen bleven we formulieren voor
subsidies indienen.
iedere keer werden we voor een pietluttig be-
drag weliswaar maar in elk geval positief
geadviseerd.
iedere keer kregen we het bedrag enkele
maanden te laat weliswaar maar
hoedanook nog ruim op tijd uitgekeerd.
de seizoenen gingen voorbij, vele bedrijven
moesten hun deuren sluiten.
we discussiëerden regelmatig over een nieuwe
voorstelling.
we dachten er vaak aan om te stoppen.
we gingen iets drinken in een nabijgelegen café.
als we 's nachts een beetje beneveld naar huis
gingen overviel ons de gedachte aan een
mislukte catastrofe.
op een dag vingen we iets op.
een doffe echo kwam ons toevallig ter ore.
er zijn er die gemeenschapsgeld verkwisten.
er zijn er wiens werk niet aansluit bij
de actuele leefwereld van het
verjongde publiek.
er zijn er die voor lege zalen spelen.
hoewel niemand ons kende vermoedden we
dat het over ons ging.
in plaats van ons te verdedigen -wat we mis-
schien maar moeilijk hadden gekund-
dienden we een nieuwe subsidieaanvraag in.
waarop een positief advies volgde.
we dachten na over een nieuwe voorstelling,

een trilogie dit keer.
besparingen op het decor stelden ons in staat
om een mailing te doen, omvangrijker
dan voorheen.
nieuwe geruchten kwamen ons ter ore.
de beschuldigingen zwollen aan.
we waren er nu vrij zeker van dat het over
ons ging.
de bewijsvoeringen kwamen in een ruimer
perspectief te staan.
de verbreding van het culturele aanbod.
de ontwikkelingen van de nieuwe media.
de belangstelling van het bedrijfsleven voor
de culturele sector.
de economische conjunctuur.
de noodzaak aan nieuwe moraal en kritische
burgerzin.
altijd was het oordeel over ons vernietigend.
bij een volgende première zaten er een paar
nieuwe mensen in de zaal.
de eerste schijf subsidie werd overgemaakt.
we discussiëerden over een nieuwe voorstelling.
we dachten er aan om te stoppen.
we dienden een nieuwe aanvraag in.
we hadden wel zin in een drankje.
vervolgens gingen we naar huis.
na de première barstte tussen ons een ruzie los.
omdat we niets betekenden.
omdat we alles betekenden, behalve dat wat
we wilden.
omdat we niets en alles tegelijk betekenden.
we waren -zo begrepen we- onmisbaar
geworden in het maatschappelijk debat
over cultuur economie, moraal en
kritische burgerzin.
een negatief ijkpunt.

de zinledigste plek op het stadsplan.
het toonbeeld van verspillende onbenulligheid.
voorzichtig probeerden we na te denken over
dit inzicht, we kregen krampen.
we beseften dat we machteloos stonden om
iets aan dit beeld te veranderen.
het vroom dat het kraakte toen we naar huis
gingen.
sinds we begrepen hadden waar ons
maatschappelijk belang precies in
schuilde, veranderde er niet veel.
het ging nog steeds niet goed met ons.
het ging slecht met ons.
we hielden op met het maken van
voorstellingen.
we hielden op te bestaan.

het cultureel-maatschappelijk debat woedde
nog steeds voort.
in commissies, in universiteiten, op de
opiniepagina's van kranten, in café's.
nog heftiger dan vroeger verklaarde men
de waarde van sommige welbepaalde
kunsten nietig.
als voorbeeld haalde men toneelproducties
aan die gespeeld werden voor lege zalen.
hoewel we niet meer bestonden voelden we
ons rechtstreeks aangesproken.
hoewel we het ons niet meer hoefden aan te
trekken, begrepen we plotsteling waar
het om ging.
de haat en weerzin tegen voorstellingen die
gespeeld werden voor lege zalen, maakte

energie vrij om aan een betere wereld te
kunnen werken.
dankzij het bestaan van kunsten als de onze
ging het weer de goede kant op met de sa-
menleving.
we trokken het vuilnis aan, en hielpen zo
mee aan de zuivering.
ons werk deed de wereld weer open bloeien.
de laatste schijf voor de laatste productie
kwam toe.
we zagen mekaar weer op café.
we haalden herinneringen op, maakten grappen.
we dachten eraan om weer te beginnen.
het regende pijpenstelen toen we 's nachts
naar huis gingen.

Gevraagd: een professionele adviesraad met een heldere visie

Brief van Luk Nys, artistiek leider van Nova Zembla

De voorbije maanden heeft Nova Zembla zo-
wel mondeling als schriftelijk een dialoog wil-
len voeren met het beleid. De concrete vragen
die we aan adviesraad, administratie, kabinet en
minister van Cultuur stelden, werden meestal
ontweken of botweg niet beantwoord. Wij stel-
len ons de vraag: wil het beleid wel communi-
ceren? Dit schrijven toont de feiten, suggereert
hoe het anders kan en wenst een debat te sti-
muleren tussen het veld en het beleid over de
grond van de zaak.

In juni '96 wordt de beslissing genomen
over de structurele subsidie voor het tekstthea-
ter 1997-2001. De minister van Cultuur volgt
hierin maar gedeeltelijk het advies van de ad-
viesraad. Zo bijvoorbeeld wil de minister vier
gezelschappen die door de adviesraad werden
erkend zonder subsidie, tóch subsidiëren mits
zij een samenwerkingsverband ontwikkelen:
Nova Zembla, TheaterTeater, TIL en Ultima
Thule. De adviesraad voelt zich o.a. om deze
ingreep zwaar getackeld en formuleert haar
bedenkingen in een brief van 2 juli '96 aan mi-
nister Martens. In kernpunt 14 van deze brief
verbaast het de adviesraad dat de minister
voor deze vier gezelschappen een som van 22
miljoen opzij heeft gezet. De raad pleit ervoor
om deze som toe te voegen aan de projecten-
pot. Nova Zembla informeert bij het kabinet
of de route die de adviesraad suggereert, nog
kan worden gevolgd. De beslissing over de
subsidieverdeling is dan wel definitief, maar
toch... in België weet je nooit.

Aanvankelijk kan men onze vraag op het

kabinet niet beantwoorden. Maar op 17 juli '96
ontvangen wij een schrijven van minister Mar-
tens waarin zwart op wit te lezen staat dat de
som van 22 miljoen besteed wordt aan 'de vier
erkende maar nog niet gesubsidieerde gezell-
schappen mits zij een samenwerkingsverband
opzetten met een erkend en/of gesubsidieerd
gezelschap'.

In de maand september vertellen enkele
raadsleden ons dat de adviesraad elk samen-
werkingsvoorstel a priori negatief zal beoor-
delen; zij kunnen zich niet verzoenen met de
ingreep van de minister van Cultuur. Omdat de
adviesraad zo furieus is, schrijven de vier ge-
zelschappen op 24 september een brief naar
het kabinet om ook de voorzitter en/of de on-
dervoorzitter van de adviesraad uit te nodigen
op de informatieve 'samenwerkingsvergadering'
van 30 september '96. Wij wensen op deze ma-
nier alle mogelijke misverstanden uit de wereld
te helpen. Op die vergadering is de adviesraad
helaas niet aanwezig. Werd de adviesraad niet
uitgenodigd of wilden zij niet komen? Tijdens
deze vergadering wordt nog eens door admi-
nistratie en kabinet mondeling bevestigd dat
de 22 miljoen bestemd is voor de samenwer-
kingsverbanden. Er wordt ook vermeld dat de
vier gezelschappen met een som van ongeveer
5,5 miljoen aan alle decretale voorwaarden
zullen moeten voldoen. De voorbije vier jaar
heeft Nova Zembla met een startenveloppe
van 6 miljoen gewerkt. We weten ondertussen
dat dit geen realistisch bedrag is om een gezell-
schap te dragen. De adviesraad heeft dit ook

begrepen en heeft daarom nu de startenvelop-
pes verhoogd tot 7,5 miljoen.

Om een samenwerkingsverband te reali-
seren ging Nova Zembla dus op zoek naar een
realistisch gesprekspartner. TheaterTeater was
het enige gezelschap dat zowel artistiek, zake-
lijk als decretaal beantwoordde aan onze doel-
stellingen. Onze gesprekken resulteerden in de
fusie tot 'Het Derde Bedrijf'. Waarom deze
fusie? Ten eerste vormde zich artistiek en za-
kelijk zeer snel een beleidsconsensus. Ten twee-
de kon door het fusioneren van de twee gezell-
schappen aanspraak gemaakt worden op een
realistische subsidiesom om alzo aan de de-
cretale voorwaarden te voldoen.

Op 23 januari '97 lezen wij de adviezen
van de raad over de samenwerkingsverbanden
in de krant. Alle dossiers worden negatief be-
oordeeld. Voor ons is dit geen verrassing; die
optie werd ons reeds in september '96 meege-
deeld. Wij hebben hierop niet gereageerd; wij
wisten dat de minister dit advies naast zich
zou neerleggen. De minister heeft dit niet ge-
daan; hij heeft de adviesraad gevolgd.

Op 4 februari '97 worden wij gehoord door de
adviesraad. Wij vragen een analyse van de kern-
punten van ons dossier: wij krijgen geen ant-
woord op onze vraag. Wij vragen een beoor-
deling van de artistieke en zakelijke kern: wij
krijgen geen antwoord op onze vraag. Wel
wordt er geopperd dat twee van de vier pro-
ducties van de voorbije twee jaar verrassend
goed waren. Wij vragen of dit dan geen argu-